

Lliurona 27 d'agost 2017

Bon dia a tothom:

Com heu pogut veure al programa del Roser de Lliurona 2017, jo soc en Llorenç de Can Pere Pau de Maià de Montcal, fill d'en Cinto de l'Armada (tot i que més conegut com en Cinto d'Espinau) i de la Maria de Falgars (gairebé més coneguda com la Maria de l'Olivera).

El políticament correcte al s.XXI suposo que seria adreçar-me a vosaltres com a lliuronencs i lliuronenques però com que a mi això em sembla "una collonada", d'aquí endavant parlarem de gent de Lliurona i gent forana a Lliurona, així hi cabrem tots, homes i dones com crec que ha de ser.

Vagi per endavant el meu agraïment a l'Organització del Roser de Lliurona (en Pere Iglesias, la Teresa, en Josep, la Pilar, en Vicent Campasol i la Rosa d'Albanyà, en Marcelí del Soler i altres col·laboradors) per recordar-se de la meva família i haver-me convidat a fer el pregó d'enguany i gaudir de la festa.

Els meus orígens doncs, són en aquestes terres aspres, rònegues i difícils de l'Alta Garrotxa com les descriu en Marià Vayreda d'Olot en la seva novel·la "La Punyalada" i on fa un retrat força bucòlic d'aquestes contrades. Això ja ho solen tenir alguns artistes, ja siguin pintors, escriptors, poetes, músics, glossistes,... Això no treu, però, que en Marià, en la seva novel·la no hi descriu facinerosos, segrestadors, trabucaires, personatges freds, cíncics, malentranyats i personatges valents, bons i generosos.

Es veu que, als artistes, els fa mal descriure la realitat dels llocs i tot ho veuen verd a la primavera i de colors pastel a la tardor, oblidant-se del color niví de l'hivern i del marró cremat de l'estiu. És així com gairebé s'obliden de les traïdories que hi ha entre veïns i per ells tot són amoretetes que llancen els jovencells a les pastoretetes que salten i dansen pels prats mentre atalaien remats d'ovelles, vaques, cabres, etc. ajudades per fidels gossos d'atura.

Però la realitat dels nostres pares, avis, besavis, rebesavis, etc. sembla ser que no era pas tan idíl·lica i pastoril; tot i que això no vulgui dir que fos una realitat inacceptable perquè vull entendre que van avantposar la llibertat de viure en aquestes galderies muntanyenques a l'esclavitud de fer-ho a les ordres d'un capatàs d'un amo en una fàbrica a la Plana. Però com que el cert és que "l'informació és poder" i d'informació als segles passats no se'n tenia massa, el que imperava era la conformitat, la resignació i l'assumpció del destí. Els nostres avantpassats, van anar campant per aquestes terres de l'Alta Garrotxa fins que va començar l'exili cap a la Plana a partir dels anys 50-60 aproximadament.

El meu pare, en Cinto d'Espinau, era el segon de quatre germans. La meva mare, la Maria de l'Olivera (si no recordo malament) era la quarta de nou germans i fent dreceres i marrades, van anar tirant per aquests verals fins l'any 50 en que els va sortir l'oportunitat de canviar d'aires. Sembla ser que una primera opció era instal·lar-se en l'Alta Costa Brava, però aquell paratge tant o més aspre i rònc que la Garrotxa, sense moixernons de primavera i de tardor i amb poques múrgules, els va fer repensar la decisió i van optar per quedar-se en una casa a mig camí de Lliurona i Roses, i és així com es van instal·lar a Can Pere Pau de Maià, poble on ja havien arrelat altres veïns de la contrada lliuronenca.

Aquí vam néixer, jo al 1950 i el meu germà al 1959, vam fer de pagesos/ramaders durant 50 anys. Jo vaig seguir les passes d'un germà del pare i vaig estudiar veterinària. El meu germà va fer de pagès/ramader, fins que empès per les tendències socials del moment, el declivi del sector primari i per l'afició per la cuina, l'any 2000 on hi havia vaques, eugues, truges i ovelles hi va encabir taules i cadires i va inaugurar a la casa pairal un restaurant. I per arrodonir-ho, amb la seva filla Meritxell, on hi havia la cuina, el foc a terra, la sala, els quartos i els graners hi van montar un hotel rural. Coses del segle XXI.

Els pares, amics, coneguts i saludats ens han parlat molt de com van viure per aquestes terres. En general molt be no ho van pas passar, per això van haver de migrar.

Els hiverns eren massa llargs per la poca pastura que trobaven per el bestiar. Si nevava, podien estar força dies sitiats i amb poques reserves, però havien après a dosificar-se i resistir amb més o menys encert. La resta de l'any era més suportable i fins i tot donava per poder vendre algun animaló i productes derivats que obtenien de la carn i de la llet com recuits, formatges i algun embotit que els permetia baixar a Beuda, Tortellà, Besalú, Albanyà i altres indrets per vendre'ls. Això els permetia adquirir sucre, cafè, arròs, fideus, xocolata, bacallà salat, sardines de llauna d'aquelles que s'obrien amb unes claus especials que tothom déu recordar i sinó demaneu-ho al pare Google que us mostrarà de què estic parlant. No existia encara "l'obre fàcil"

Les limitacions i penúries naturals les sabien trampejar amb més o menys encert, perquè generació rere generació havien après a fer-hi front, però el que era més complicat era afrontar les guerres perquè aquí s'hi trobaven confrontades persones i davant de persones, no és senzill reaccionar.

L'última escomesa, fou especialment dura perquè hi va haver enfrontaments fratricides i hi va haver famílies que van haver d'ajudar republicans a fugir cap a França i de passada els van aprimar el rebost. Després s'instal·laren els nacionals i tampoc és que tinguessin massa miraments. Finalment i per reblar el clau, nasqué el maquis i ja em direu quin panorama!! Així que amb l'esquilmació de l'última guerra, que dificultà la recuperació econòmica familiar, la pèrdua de valor d'un producte tan bàsic i preuat com era el carbó i amb poc o sense bestiar, el jovent començà a baixar cap a la Plana i darrere seu els pares i els avis. Mica en mica, aquestes terres es van anar despoblant i a partir dels anys 70 del segle passat, no quedà gairebé ningú per aquí.

Com que “tot torna” que diria aquell, quan la Plana es va omplir i es va fer difícil subsistir, alguns han començat a tornar cap a muntanya i rehabilitar les cases abandonades (comprar, llogar, okupar) i la veritat és que ara es torna a veure i sentir vida per aquí. Sou vosaltres, els nouvinguts, els qui teniu la responsabilitat de cuidar tot el que us envolta i tant de bo que ho aconsegiu i que els senglars, les daines, els cabirols, els llops, els ossos i rapinyaires us deixin seguir endavant amb els vostres projectes.

Si voleu una opinió, alguna daina i algun senglar haureu d'estebetxar i fotre'l a la cassola com feien els nostres avantpassats, sinó aquestes bestioles no us deixaran ni camamilla per fer infusions pel mal de ventre.

La veritat és que la gent d'abans, de moral no els hi en faltava, eren capaços de fer caminades de 2, 3, 4 hores per anar a ballar a les Festes Majors i és així com cada any a Lliurona, com a mínim un parell de vegades, s'hi trobava molta gent, sobretot a l'Hostal de l'Arç, després d'un bon dinar o un bon sopar o ambdós, àpats alhora.

D'harmonia entre la gent que vivia per aquestes galderies n'hi havia i molta. De solidaritat, ganes i necessitat d'ajudar-se en les feines feixugues també n'hi havia i així també hi havia esperit col.laboratiu en festasses com “la matança del porc” per exemple.

Però no cal enganyar-se, la llunyania entre cases, la distància entre pobles de muntanya i d'aquests cap a pobles de la Plana, comportava solitud i aquesta dóna lloc a gent esquerpa, malpensada, malfiada, malfixada i encaboriada que té massa temps per donar-li al magí i això pot donar lloc a enveges que amb el temps ens poden portar a trobar solucions poc encertades i impròpies de persones que haurien de tenir el cap ben moblat. És per això que en comunitats tan petites com Lliurona, es donaren fets luctuosos que impactaren a la gent que hi vivia com un cas que em van explicar els meus pares, que a mi em va impressionar molt i que fou l'assassinat/homicidi d'un guàrdia civil a mans d'un seu company durant el ball de la festa de Sant Andreu aquí a l'Hostal de l'Arç. Si això

fou un atac de gelos, d'enveja, de solitud, de justícia,... jo no ho sé i potser ningú ho va saber mai, però allí va quedar. En el llibre "Pessics de l'Alta Garrotxa" coescrit per en Joan Pagés i en Pere Iglesias, s'explica aquest fet i d'altres per a mi impactants com les morts de la Jove de la Clupera o la de l'Esperança Font de cal Guardabosc del Caritg.

Aquests fets i d'altres, donen fe de que la vida no és pas fàcil per molta gent però no ens fem mala sang, que avui estem aquí per commemorar un any més la festa del Roser.

No cal amoïnar-se, que aquest parèntesi, ha estat fruit de la meva afició per la novel·la negra. Tal llegiràs, tal recordaràs, tal explicaràs.

Hem de sentir-nos orgullosos de tenir arrels lliuronenques i això ho demostra la quantitat de gent que cada any s'aplega aquí a l'últim diumenge d'agost.

Els que ara hi viviu, n'heu d'estar igualment orgullosos i tots plegats hem de mantenir un esperit reivindicatiu de Lliurona i del què representa. És responsabilitat de tots, però sobretot de vosaltres el jovent que ara hi viviu i vull pensar que us hi guanyeu les garrofes.

Fem entre tots que un any més i els que han de venir, poguem gaudir d'aquestes trobades.

Salut i bona festa del Roser!!

Anem a dinar, beure, saltar i ballar i com diuen alguns garrotxins "I als carlins que els mati Deu, sinó per què els hi posava"

Visca Lliurona i la seva gent!!

Visca Catalunya Lliure!!

Fins l'any que ve!

Llorenç Costa i Quintana